

Bevarandeplan för Natura 2000-område Lyabäcken

SE 420284

pSCI beslutat av Regeringen 2000-07.

SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12.

Bevarandeplan kungjord av Länsstyrelsen i Skåne län 2005-12-16.

Kommun: Båstad
Läge: 2 km söder om Båstad, se bilaga 1
Markägare: enskilda
Areal: 12,2 hektar

Lyabäcken är förutom ett Natura 2000-område också:

- riksintresse för naturvård N3a Hallandsåsen (4 kap. miljöbalken),
- riksintresse för friluftslivet (L:F1, Bjärehalvön med Hallandsåsen och Rönneå).
- upptaget i dåvarande Kristianstads läns Naturvårdsprogram "Från Bjäre till Österlen",
- upptaget i Båstad kommuns Naturvårdsprogram,
- delar av naturreservatet "Hallandsås nordsluttning",
- utpekade i länsstyrelsens utredning "Närmare till Naturen i Skåne",
- under utpekande som nationellt skyddsvärt vattendrag,
- upptaget i länsstyrelsens sammanställning av värdefulla skogar "Skånes skogar –historia, mångfald och skydd",
- berörd av strandskydd utmed Lyabäcken,
- nyckelbiotop och område med naturvärden utpekade av Skogsvårdsstyrelsen,
- sumpskog utpekade av Skogsvårdsstyrelsen,
- område med fossil åkermark

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras. Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

Naturtyper enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök 2002.

Tabell 1. Lyabäcken naturtyper med areal 2002.

NATURTYP	Areal (ha)
Boskog av fryle-typ (9110)	7,2
Boskog av örtrik typ (9130)	1,9
*Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180)	2,9
*Alluviala skogar som tidvis är översvämmade (91E0)	0,1
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	1,0
Totalareal naturtyper	13,1

Bevarandesyfte och bevarandemål

Det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla ovan nämnda naturtyper i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

För Natura 2000 området Lyabäcken innebär detta följande bevarandemål.

Areal

- respektive naturtyp bibehåller eller ökar sina arealer enligt tabell 1. Det kan bli aktuellt att göra hela vattendragssträckan till Natura 2000 område i framtiden.

Struktur och funktion

För naturtyp 9110, 9130, 9180 och 91E0.

- åldersstrukturen i skogen som helhet ska vara diversifierad,
- grova träd skall sparas och kontinuiteten av grova träd skall säkerställas,
- död ved i olika dimensioner både liggande och stående och i olika nedbrytningsstadier skall finnas.
- andelen bokträd i boskogen skall vara minst 50 %,
- en variation av ädellövträd skall finnas i lind-lönnskogen.

För naturtypen 3260.

- Vattendraget lyabäcken skall få meandra fritt utan att rätas eller invallas.
- Vattnet skall bibehålla sin relativa näringsfattigdom och inte belastas med ämnen som slammar igen lek- och uppväxtbottnar för öringen. Vattnet skall också skyddas mot andra främmande ämnen som är giftiga eller hormonstörande.

Typiska arter

För naturtyp 9110, 9130, 9180 och 91E0.

- Kärllväxterna månviol (*Lunaria rediviva*), skogsvingel (*Festuca altissima*), bäckbrämsa (*Cardamine amara*), myskmadra (*Galium odoratum*) och lundstjärnblomma (*Stellaria nemorum*) skall finnas kvar i långsiktigt livskraftiga populationer.

- Följande mossor och lavar skall finnas kvar i långsiktigt livskraftiga populationer: skogshakmossa (*Rhytidiadelphus subpinnatus*), västlig husmossa (*Loeskeobryum brevirostre*), stenporella (*Porella cordeana*) och stiftklotterlav (*Opegrapha vermicellifera*).
- Lamellsnäcka (*Spermodea lamellata*) skall finnas kvar i långsiktigt livskraftiga populationer.

För naturtypen 3260.

- Skall öring (*Salmo trutta*) finnas kvar i långsiktigt livskraftiga populationer.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

BESKRIVNING

Områdesbeskrivning

Lyabäcken ligger på Hallandsåsen, som är den nordligaste av Skånes urbergshorstar. Området består av en bäckravín med flerskiktad ädellövskog och en till ravinen angränsade bokskog vid Lyaris (se bilaga 1). I ravinen rinner en mycket fin naturlig bäck, Lyabäcken, med brinkar som antingen är jordbranter eller bergvägg. I sluttningarna ner mot bäcken finns flera källdrag. Troligen har det funnits trädkontinuitet åtminstone under de sista 150-200 åren.

Berggrunden i området består av gnejs som bitvis är mycket söndersprucken. Den överlagras av en lerfri morän, som är kalkhaltig utmed Lyabäcken. Den kalkrika moränen tillsammans med det rörliga vattnet i sluttningarna, gör att denna del är näringsrikare än det angränsande området vid Lyaris.

Den inventerade sträckan av Lyabäcken från mynningen i Örebäcken och upp till mossmarkerna vid Korup är 4,8 km lång med en medelbredd på ca 1,2 m och ett medeldjup på ca 0,3 m. Huvudfåran är, med några undantag, nästan helt opåverkad och domineras av omväxlande strömmande och forsande sträckor. Bäckan är i sin helhet en mycket god öringbiotop och utgör ett viktigt uppväxtområde för öringyngel. Sommaren 2003 påverkades dock bäcken av ett omfattande utsläpp av cement och bentonitlera. Upprepade elfiskeundersökningar under sommaren och hösten 2003 visade att fiskfaunan och bottenfaunan var helt utslagen från utsläppspunkten och ner till Öresjö. Under hösten 2004 provfiskades sammanlagt 4 lokaler i Lyabäcken och på tre av dessa hade bestånden av öring återhämtat sig. Ett flertal av evertebraterna i bottenfaunan hade också hämtat sig men en del arter som snäckan *Ancylus fluviatilis* har ännu inte återetablerat sig.

Naturtyper

Den kalkhaltiga jordmånen och källpåverkan i bäckravinen skapar förutsättningar för örtrik ädellövskog. Här finner man *Bokskog av örtrik typ* och *Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner*, som övergår i varandra. Bokskogen växer något högre upp i sluttningarna. I buskskiktet finns lite hassel, hägg, hallon, och hagtorn. Här finns en mycket rik lundflora i fältskiktet med

arter som månviol (rikligt i de nedre delarna), myskmadra, mellanhäxört, lundelm med flera. Få gamla träd finns men eftersom de flesta har fällt (gamla stubbar). På översilade stenar påträffas arter som rutlungmossa och trubbfjädermossa. På blötare partier utmed bäcken övergår skogen i *Alluviala skogar som tidvis översvämmas* med ask i trädsiktet och växter såsom bäckbräsma och lundstjärnblomma i fältsiktet.

I den angränsande bokskogen vid Lyaris är jordmånen något näringsfattigare. Här dominerar *bokskog av fryle typ*, men även här finns mindre källflöden som bidrar till att bokskogen bitvis blir artrikare (*bokskog av örtrik typ*). Skogen är av pelarstruktur och innehåller sparsamt med död ved.

Fem rödlistade arter enligt "Rödlistade arter i Sverige 2000" (Gärdenfors 2000) har noterats utmed bäckravinen (se bilaga 3). Alla arterna är typiska skogsarter som trivs i skuggiga och fuktiga ädellövskogar. De visar också på lång trädkontinuitet i området.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GYNNSAM BEVARANDESTATUS

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

När det gäller naturtypernas naturvärden i Natura 2000 området Lyabäcken utvecklas och bevaras dessa i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp. Förekomst av grova träd och ved i olika nedbrytningsstadier är strukturer av vikt i dessa naturtyper för epifytiska lavar, mossor och svampar samt för insekter och landmollusker. De örtrika typerna med ett fältskikt av framför allt myskmadra kräver viss slutenhet och trädkontinuitet. Lind-lönnskogen fordrar kontinuitet av sekundära ädellövträd som lind, lönn och alm av en varierande ålder, inklusive gamla träd. Vattenmiljön skall förbli opåverkad av mänskliga aktiviteter och arter som är främmande för ekosystemet skall inte planteras in.

Ytterligare info om naturtyperna i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubrikerna "Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus" och "Ekologiska krav". Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

RISK FÖR SKADA

De största riskerna för områdets naturtyper är:

- tåg tunnelbygget genom åsen då det medför risk för att grundvattennivån sänks i området och att vattenflödet i Lyabäcken minskar. Området är speciellt känsligt i detta avseende eftersom det ligger över en del av Halladsåsen som har mycket söndersprucken berggrund. Minskat vattenflöde påverkar öring och ryggradslösa bottendjur negativt och är dessutom ett hot mot de alluviala skogar som är beroende av regelbundna översvämningar.

- produktionsinriktat skogsbruk inom och i anslutning till området,
- markberedning, dikning och annat som förändrar hydrologin och ökar transporten av färgande, försurande och igenslammande ämnen och partiklar till vattnet,
- konkurrens från gran eller andra främmande trädslag t.ex. sykomorlön,
- läckage av bekämpningsmedel och gödning från omkringliggande jordbruksmarker,
- fragmentering av omgivande ädellövskog vilket leder till minskad kontakt mellan områden och brist på genflöde mellan populationer,
- bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring i angränsande områden,
- utsättning av främmande arter.

Ytterligare information om naturtyperna i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledningar under rubriken ”Hotbild”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

BEDÖMNING AV BEVARANDESTATUS (2004)

Vid fältbesök konstaterades bevarandestatusen för områdets naturtyper (se tabell 2).

Tabell 2. Bevarandestatus 2002 för områdets naturtyper

NATURTYP	Bevarandestatus
Boskog av fryle-typ (9110)	gott bevarande
Boskog av örtrik typ (9130)	gott bevarande
*Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180)	gott bevarande
*Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade (91E0)	gott bevarande
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	gott bevarande
* Prioriterade naturtyper inom Natura 2000.	

SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER

Skydd

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Markägare har rätt till ersättning om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Idag ingår området nordost om Lyabäcken samt "Lyaris" i naturreservatet Hallandsås nordsluttning, (se bilaga 1). Övriga delar kommer att ingå i ett planerat naturreservat "Lyadalen". I naturreservat Lyadalen kommer även skogar utanför Natura 2000-området att ingå.

Bevarandeåtgärder

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr "Natura 2000 Värdefull natur i Sverige" och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Områdets naturvärden är i huvudsak kopplade till en orörd vattenmiljö och naturskogsartade förhållanden, gamla träd, flerskiktning, orördhet, död ved och lång kontinuitet av dessa. Områdena skall därför lämnas till fri utveckling med naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar m.m. Initialt kan det vara nödvändigt med naturvårdsinriktade åtgärder såsom att öka mängden död ved, skapa fler skikt av träd och gynna grov träd. Detta gäller framför allt bokskogen vid Lyaris.

Skötsel av området kommer att samordnas med skötsel av berörda naturreservat. Ny skötselplan kommer att fastställas i samband med översyn av naturreservatet Hallandsås nordsluttning. Vidare kommer en skötselplan att fastställas vid bildande av naturreservatet Lyadalen.

Restaureringsåtgärder

Inga skogliga åtgärder.

En hel del tippat skräp längs vägen ner mot bäcken bör tas bort.

Löpande skötsel

- gynna en olikåldrig ädellövskog med återväxt av grova ädellövträd,
- öka andelen död ved,
- bortröjning av invandrande eller planterad gran och främmande trädslag t.ex. sykomorlönn.

Viktigt att tänka på

Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsvårdstyrelsen kontaktas.

Uppföljning

1. Kontroll av naturtypernas areal, struktur och funktion och typiska arter vart 5-6 år.
2. Kontroll av Natura 2000-arternas förekomst och deras livsmiljöns struktur och funktion vart 5-6 år.
3. Sammanställning och utvärdering av skydd och meddelade tillstånd.

Övrigt

Bevarandeplanen gäller tills vidare. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Referenser

- Artdatabankens Artfaktablad (1992-2001) för de rödlistade arterna inom området.
Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne län om rödlistade arter, GIS-skikt.
Banverkets kontrollprogram 2000.
Båstads naturvårdsplan 2000.
Fritz, Ö. (1999) Nyckelbiotopsinventering
Gustavsson, G. (1996). Lyabäcken
Gärdenfors U. (2000). Rödlistade arter
Hallingbäck, T.(red.). Ekologisk katalog över lavar (nätversionen). ArtDatabanken, Uppsala.
(Åtkomst: 2/9/2005).
Länsstyrelsen i Kristianstads län (1996). Från Bjäre till Österlen.
Länsstyrelsen i Skåne län (2003). SGU Jordart250 (Kartongen, GIS-skikt).
Naturvårdsverket (1997) Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.
Naturvårdsverket (2002). Vägledningsdokument för bevarandeprogram (2002). Natura 2000-konferensen på Miljönätet.
Nordiska Ministerrådet (1998). Vegetationstyper i Norden. (ed. Lars Pålsson). TemaNord Miljö 1998:510. Nordiska Ministerrådets sekretariat.
Nyckelbiotop. Databas SVO 2004-12-.
Nyckelbiotop. GIS-skikt SVO 2004-12-.
Skogar med naturvärde. GIS-skikt SVO 2004-12-.
Skånes Flora. Länsstyrelsens Databas (2003-xx-xx)
Sumpskog. GIS-skikt SVO 2004-12-.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Rödlistare arter

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare: Gudrun Berlin
Senast reviderad 2005-12-16 av Nils Carlsson

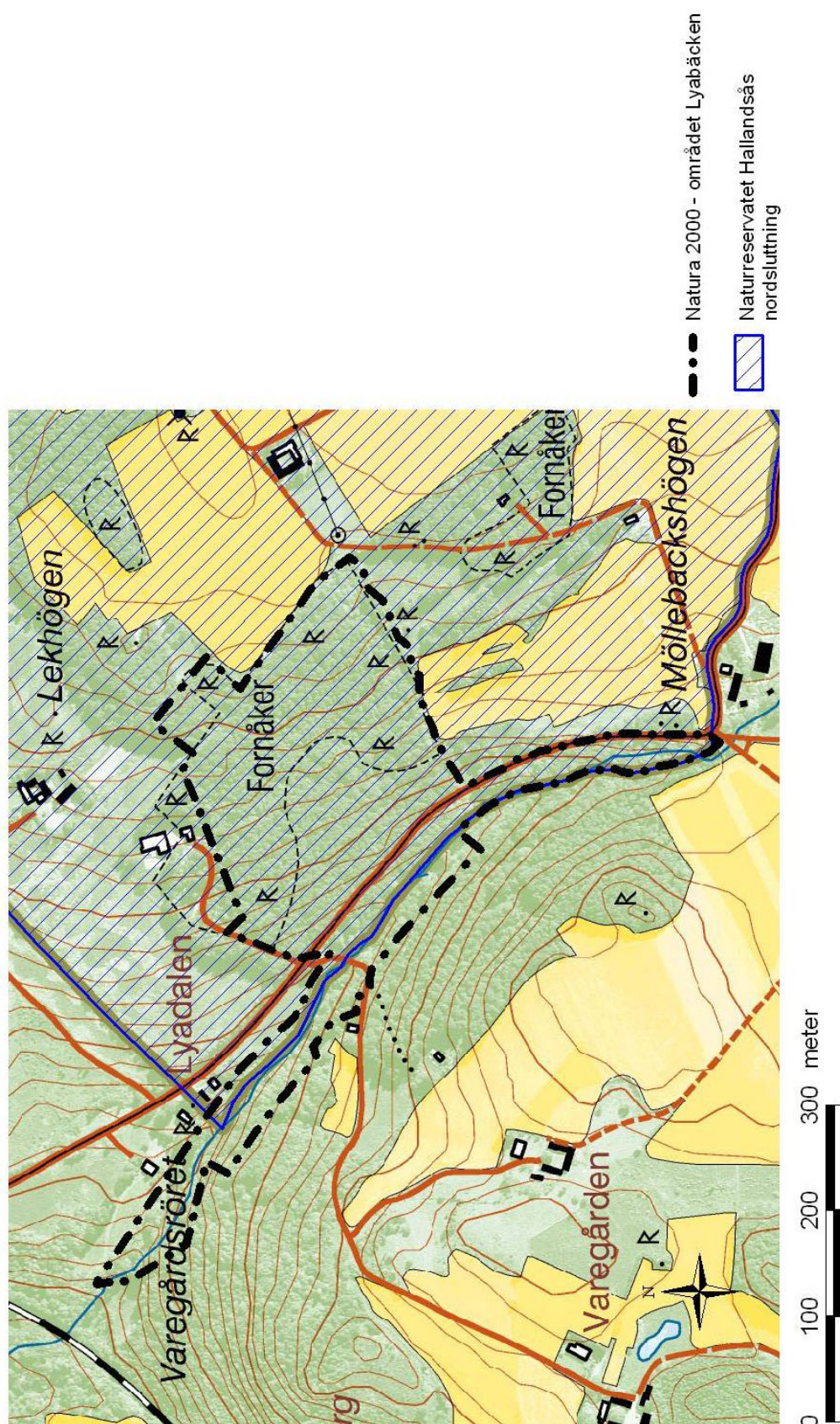
Bilaga 2 Rödlistade arter

Namn	hotkategori	vetenskapligt namn
Månviol	VU	<i>Lunaria rediviva</i>
Skogssvingel	NT	<i>Festuca altissima</i>
Skiftklotterlav	VU	<i>Opegrapha vermicellifera</i>
Västlig husmossa	VU	<i>Loeskeobryum brevirostre</i>
Lamellsnäcka	NT	<i>Spermodea lamellata</i>

Avgränsning av Natura 2000-området
Lyabäcken

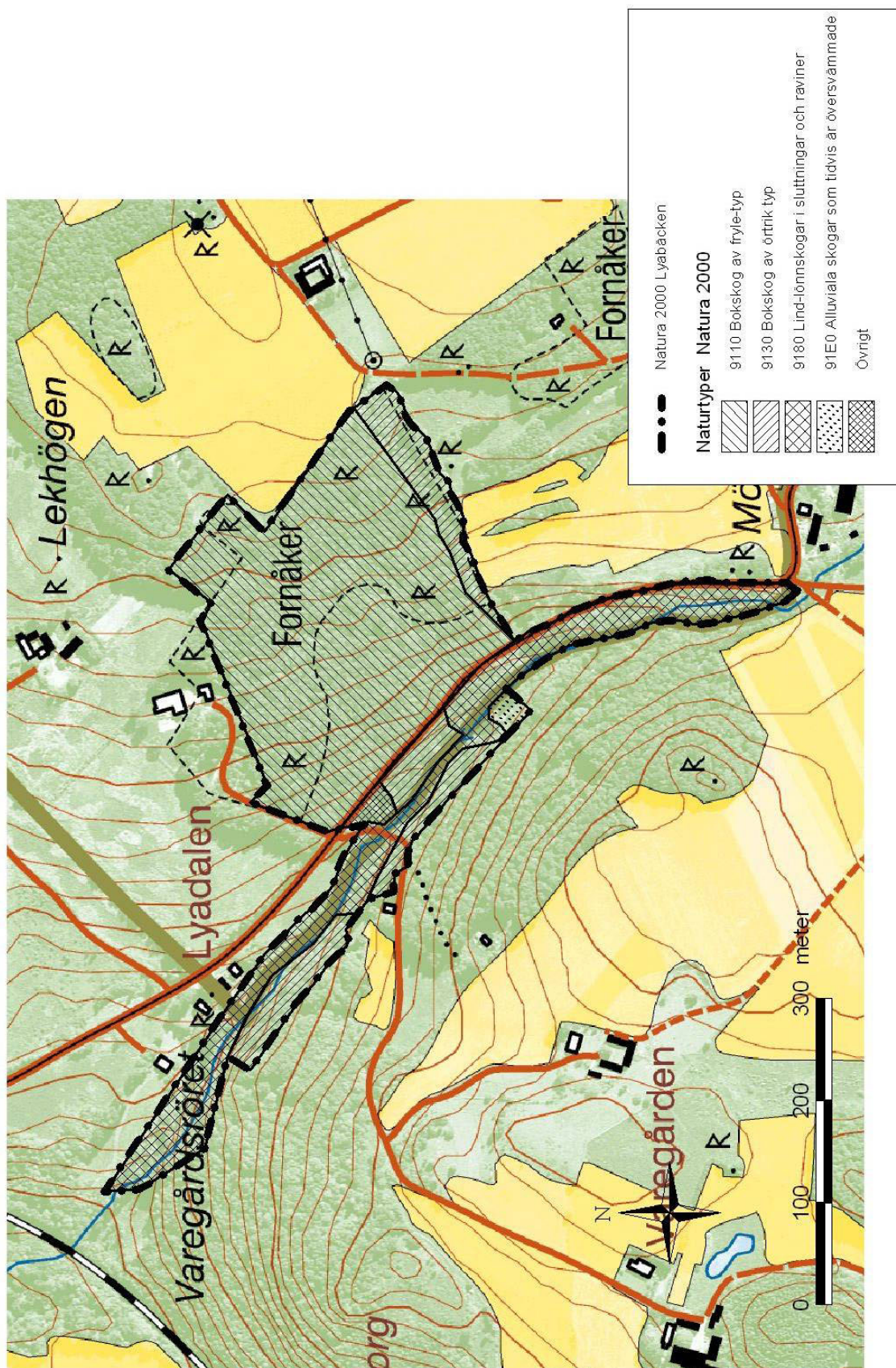
Avgränsning av Natura 2000-området Lyabäcken

Naturtyper enligt Natura 2000
i Lyabäcken

Naturtyper enligt Natura 2000

Typiska arter och rödlistade arter
i Lyabäcken

Typiska arter i respektive naturtyp (förkortningar se nedan) samt rödlistade arter med hotkategori "Rödlistade arter i Sverige 2000" Rödlistade arter (Gärdenfors 2000) hittade inom Lyabäcken.

Hotklasser enligt rödlistan är VU = sårbar, NT = missgynnad.

	Art	Typiska arter i naturtyp				Röd- listan
		9110	9130	9180*	91E0*	
Kärlväxter						Hot- kategori
	månviol, <i>Lunaria rediviva</i>		x			VU
	skogssvingel, <i>Festuca altissima</i>			x		NT
	bäckbräsma, <i>Cardamine amara</i>				x	
	myskmadra, <i>Galium odoratum</i>		x			
	lundstjärnblomma, <i>Stellaria nemorum</i>				x	
Lavar & mossor						
	stiftklotterlav, <i>Opegrapha vermicellifera</i>		x			VU
	skogshakmossa, <i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>				x	
	västlig husmossa, <i>Loeskeobryum brevirostre</i>		x			VU
	stenporella, <i>Porella cordeana</i>			x		
Mollusker						
	lamellsnäcka, <i>Spermodea lamellata</i>					NT

9110 Bokskog av fryle-typ

9130 Bokskog av örtrik typ

*9180 Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner

*91E0 Alluviala skogar som tidvis är översvämmade

*Prioriterad naturtyp enligt Natura 2000